

بررسی رابطه ادراک خویشتن و سبکهای هویت با التزام عملی به اعتقادات مذهبی

محمد ابراهیم مداحی¹

چکیده

هدف: پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه ادراک خویشتن و سبکهای هویت با التزام عملی به اعتقادات مذهبی انجام شده است. **روش:** روش پژوهش حاضر، توصیفی از نوع همبستگی است. **یافته‌ها:** بین ادراک خویشتن و سبکهای هویت با التزام عملی به اعتقادات مذهبی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. در گام اول، بُعد تعهد هویت توانست 33 درصد واریانس التزام عملی به اعتقادات مذهبی را تبیین کند. در گام دوم با اضافه شدن ادراک خویشتن، این متغیرها 49 درصد واریانس التزام عملی را تبیین کردند ($p < 0/001$). همچنین بین سبکهای هویت اطلاعاتی و هنجاری و بُعد تعهد هویت با التزام عملی به اعتقادات مذهبی رابطه مثبت و معنادار و بین سبک هویت اجتنابی با التزام عملی به اعتقادات مذهبی رابطه منفی و معنادار وجود دارد ($p < 0/05$). **نتیجه‌گیری:** افرادی که به شناخت و درک واقعی از «خود» و توانمندی‌ها، نقاط قوت و ضعف، ارزشها و معیارها و به طور کلی به خویشتن‌پذیری و ادراک خویشتن نایل شده و در زمینه کسب هویت به ثبات معقول دست یافته‌اند، به گونه‌ای که تعریف واحد و یکپارچه از «هویت خود» دارند؛ به ایدئولوژی ثابت از موضوعات پیرامون خود و جهان آفرینش رسیده‌اند که سبب بالا رفتن میزان تعهد در آنان می‌شود.

واژگان کلیدی: ادراک خویشتن، سبکهای هویت، بُعد تعهد هویت، التزام عملی به اعتقادات مذهبی.

دریافت مقاله: 95/06/19؛ تصویب نهایی: 96/01/24

1. دکترای تخصصی روانشناسی عمومی، استادیار گروه روانشناسی عمومی دانشگاه شاهد/نشانی: تهران، بزرگراه خلیج فارس، دانشگاه شاهد، دانشکده علوم انسانی / نامبر: 5121 5080 / Email: memaddahi@yahoo.com

الف) مقدمه

از آنجا که در یک جامعه اسلامی زندگی می‌کنیم، پرداختن به اعمال عبادی - مذهبی را روزانه در سطح جامعه شاهد و ناظریم. عوامل متعددی در گرایش انسانها به سوی خدا، مذهب و نیایش وجود دارد که از مهم‌ترین آنها می‌توان به فطرت ذاتی انسان اشاره داشت. این موضوع مورد توجه دانشمندان و روان‌شناسانی مانند آلپورت،¹ ویلیام جیمز،² واتسون،³ استانلی هال،⁴ یونگ⁵ و... قرار گرفته است. (براون، 1988؛ نقل از: رحیمی‌نژاد، 1378)

موضوع «خود» در ارتباط با سه نوع نیاز اساسی عمل می‌کند: نیاز به آرماسازی و نیاز به همسانی (کاهوت،⁶ 1992). آشتیانی (1374) می‌گوید: ادراک خویشتن یا خود ادراک شده⁷ ارزیابی نسبتاً عینی از استعدادها و توانایی‌ها، شناخت واقع‌گرایانه محدودیتها و رضایت از این استعدادها و محدودیتهاست.

آگوستینووا⁸ و همکاران (2011) طی پژوهشی به بررسی قدرت «خود مطلوب» پرداختند. آنان در زمینه تأثیر برداشتها و ادراک از خود در استدلال کردن، طی چهار مطالعه که باورهایی به شرکت‌کنندگان القا می‌شد، به این نتیجه دست یافتند که خود مطلوب یک فرد بر استدلال کردن او تأثیر می‌گذارد و این برداشت از خود، مستقیماً از خود پندارنده استخراج می‌شود.

شماری از مطالعات الگوی رشد، تغییر و ثبات سبکهای هویت را طی سالهای آخر نوجوانی و ابتدای جوانی نشان داده‌اند (آدامز و فیتچ،⁹ 1982؛ فاجوکوف و کوگر،¹⁰ 2005؛ نقل از: کروگر و همکاران، 2009). این در حالی است که نتایج بیشتر مطالعات از جمله پژوهش کروگر¹¹ و همکاران (2009)، نشان دادند که فرمهای پیش‌رونده سبکهای هویت بعد از زمان معینی، به الگوهای متناقض تغییر می‌کند؛ یعنی حرکت پس‌روند از هویت دست‌یافته یا مهلت‌خواه به هویت سلب‌شده یا سردرگم.

مطالعات نشان می‌دهد بین پایداری به اعمال عبادی (مذهبی) و سبکهای هویت فرد، رابطه مثبت وجود دارد (جوکار و چاری، 1380؛ نقل از: عابدی، 1389). سرگری (1390) با هدف پیش‌بینی خودگردانی مذهبی توسط سبکهای دلبستگی و سبکهای هویت پژوهشی بر اساس تجزیه و تحلیل نتایج آماری اظهار داشت: به ترتیب، سبکهای هویت هنجاری، سردرگم / اجتنابی و سبک دلبستگی اجتنابی، به میزان 20/8 درصد واریانس سبک خودگردانی مذهبی درون فکنی شده را تعیین کرده‌اند.

1. Allpourt
2. William Jeimes
3. John Watson
4. Estanli Hall
5. Young
6. Kohut, H
7. Self-Perception
8. Augustinova
9. Adams & Fitch
10. Fujocof & Coker
11. Kroger, J, et al.

بررسی رابطه ادراک خویشتن و سبکهای هویت با التزام عملی به اعتقادات مذهبی ♦ 161

تودور و ویتزیک¹ (2013) در مطالعه‌ای کمی، با هدف بررسی اعتقادات مذهبی و تعهدات و التزامات دینی و رابطه آن با وسواس، دریافتند که همبستگی مثبت و معناداری بین تمایلات وسواس و باورهای وسواسی فکری وجود دارد و با تعهدات التزامی و رفاه معنوی همبستگی منفی دارد و اظهار داشتند بنیادگرایی مذهبی ارتباط معنادار منفی با وسواس دارد. اما در مطالعه‌ای دیگر، اینوزو و همکاران² (2012) در زمینه نقش باورهای مذهبی کنترل‌گر روی احساس گناه، اظهار داشتند برخی از تجارب فرهنگی، دیدگاه شناختی - رفتاری مانند پایبندی به اعمال مذهبی و تمایل به نشانه‌های وسواس فکری را افزایش می‌دهند. نتایج این پژوهش حاکی از آن است که بین دینداری با وسواس فکری، رابطه و همبستگی مثبت وجود دارد؛ یعنی باور فرد به صورت احساس گناه، در صورت انجام ندادن یک سری رفتارها، تعمیم می‌یابد و اعتقادات او را تهدید می‌کند.

اما وجود یا نبود تعهد می‌تواند تعیین‌کننده سلامت اجتماعی افراد باشد؛ زیرا بین سبکهای هویت‌یابی و سلامت اجتماعی ارتباط نزدیکی وجود دارد. نوجوانان دارای سبک هویت اطلاعاتی و هنجاری، در مقایسه با هم‌تایان سردرگم/اجتنابی خود، تعهدات قوی‌تر و بالاتری را نشان می‌دهند. (رحیمی، 1389)

بنابر این، با توجه به اهمیت بهزیستی افراد و برخورداری آنها از نتایج و آثار پایبندی و انجام امور دینی و ارتباط بین مؤلفه‌های هویت‌یابی و ادراک خویشتن و آثار این دو مؤلفه، این سؤال مطرح می‌شود که: آیا ادراک خویشتن و هویت فردی بر التزام عملی به اعتقادات دینی و مذهبی افراد تأثیر دارد؟

ب) روش پژوهش

پژوهش حاضر، یک مطالعه توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری در این پژوهش، کلیه آموزگاران مقطع ابتدایی شاغل در سازمان آموزش و پرورش که در سال تحصیلی 95-1394 در مدارس شهر تهران به تدریس اشتغال داشتند، به تعداد 1204 نفر بود. با توجه به گروه سنی مورد نظر این پژوهش که گروه سنی 22-35 سال است، در نهایت حدود 650 نفر از آموزگاران مقطع ابتدایی شهر تهران به عنوان جامعه آماری انتخاب شدند. روش نمونه‌گیری به شیوه تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای³ بود. با توجه به متغیرهای پژوهش و ارتباط بین آنها، 200 نفر از آموزگاران به عنوان نمونه انتخاب شدند که از این تعداد، 100 نفر مرد و 100 نفر زن بودند. روش آماری تحلیل داده‌ها، آزمون رگرسیون چندگانه به روش گام به گام است؛ چون هدف، پیدا کردن متغیرهای پیش‌بینی است که تغییرات متغیر ملاک را به تنهایی یا به طور مشترک پیش‌بینی کند. بدین ترتیب، ورود متغیرها به معادله رگرسیون با راهبرد سلسله‌مراتبی طی چند گام مرحله به مرحله انجام گرفت.

1. Theodore & Witzig

2. Inozu, et al

3. Multistage Random Sampling

ج) ابزار پژوهش

1. برای سنجش ادراک خویشتن، از پرسشنامه مقیاس سنجش ادراک خویشتن (بوستروم، 1962) شامل دو مقیاس حرمت نفس و خویشتن‌پذیری استفاده شد که دارای 40 سؤال دو گزینه‌ای است و بر اساس کلید تصحیح نمره‌گذاری می‌شود. اعتبار این آزمون را داندس (1966) با 128 نفر از معلمان همراه با چند ابزار دیگر، مانند پرسشنامه نگرش معلمان مینه‌سوتا، مقیاس F کالیفرنیا، به کار رفت و همبستگی مثبتی به دست آورد. پایایی مقیاس مذکور نیز توسط کلاوتر و موگار گزارش شد که به ترتیب برای مقیاسهای حرمت نفس و خویشتن‌پذیری، 75 و 80 درصد است.

2. برای سنجش سبک هویت، از پرسشنامه 40 سؤالی سبکهای هویت برزونسکی (1997) که در مقیاس یک تا پنج درجه اندازه‌گیری می‌شود و سه سبک هویت اطلاعاتی، هنجاری و نامتمايز/اجتنابی و یک بُعد تعهد هویت را جدا می‌کند، استفاده شد. برزونسکی ضریب اعتبار هر یک از خرده‌مقیاسهای سبکهای اطلاعاتی، هنجاری و نامتمايز را به ترتیب: 0/62، 0/66 و 0/73 گزارش کرد. پایایی این آزمون در ایران توسط فارسی‌نژاد (1383) انجام شد و ضریب آلفای کرونباخ 0/77 و 0/60 و 0/66 را برای سه خرده‌مقیاس سبکهای هویت، اطلاعاتی، هنجاری و سردرگم/اجتنابی گزارش کرد.

3. برای سنجش التزام عملی به اعتقادات مذهبی (اسلامی)، از مقیاس خودسنجی التزام عملی به اعتقادات مذهبی (نوبدی، 1376) استفاده شد که شامل 45 سؤال است و بر اساس پنج درجه‌بندی به سؤالات امتیاز داده می‌شود. روایی این آزمون توسط نوبدی با مقیاس 20 درجه‌ای و طی یک مصاحبه انفرادی با حضور حدود 35 نفر از دانش‌آموزان پاسخگو به پرسشنامه، انجام شد و ضریب همبستگی 86 درصد گزارش شد. پایایی آزمون نیز در مدت زمان یک هفته‌ای و بر اساس روش بازپایی، برابر با 81 درصد بود.

د) یافته‌های پژوهش

جدول 1: میانگین، انحراف استاندارد و همبستگی‌های متقابل برای ادراک خویشتن و سبکهای هویت با التزام عملی به

اعتقادات مذهبی

متغیر	M	SD	1	2	3	4	5
التزام	183/01	25/58	0/53**	0/41**	0/31**	-0/14**	0/58**
متغیرهای پیش‌بین							
1. ادراک خویشتن	60/33	21/02	-	0/25**	0/11	-0/13**	0/26**
2. سبک اطلاعاتی	38/21	6/83	-	-	0/37**	-0/02	0/51**
3. سبک هنجاری	36/06	6/15	-	-	-	0/002	0/40**
4. سبک اجتنابی	27/91	7/15	-	-	-	-	-0/03
5. تعهد	35/9	8/17	-	-	-	-	-
* p<0/05 ** p<0/01							

بررسی رابطه ادراک خویشتن و سبکهای هویت با التزام عملی به اعتقادات مذهبی \diamond 163

همان طور که در جدول 1 مشاهده می شود، مقادیر همبستگی بین ادراک خویشتن و سبکهای هویت با التزام عملی به اعتقادات مذهبی از نظر آماری معنادار است. ($p < 0/01$)

جدول 2: آزمون تجزیه و تحلیل واریانس برای معناداری مدل

F	MS	df	SS		
97/5**	43037/65	1	43037/65	رگرسیون	1
	440/29	198	87177/34	باقیمانده	
93/1**	31636/28	2	63272/55	رگرسیون	2
	339/81	197	66942/45	باقیمانده	
$p < 0/01$					

نتایج جدول 2 نشان می دهد در دو گام مقادیر F به دست آمده معنادار است ($P < 0/01$). بنابر این، مدل تا دو گام به صورت معنادار جلو رفته و با اطمینان 0/99 نتیجه می گیریم که رابطه بین ادراک خویشتن و سبکهای هویت با التزام عملی به اعتقادات مذهبی از نظر آماری معنادار است و متغیرهای پیش بین (ادراک خویشتن و سبکهای هویت) قدرت پیش بینی متغیر ملاک (التزام عملی به اعتقادات مذهبی) را دارند.

جدول 3: خلاصه نتایج رگرسیون سلسله مراتبی برای پیش بینی التزام عملی به اعتقادات مذهبی بر پایه ادراک خویشتن

و سبکهای هویت

ΔR^2	R2	Beta	SEB	B		
-	0/33**	-	2/71	118/35	مقدار ثابت	گام 1
-	-	0/575	0/18	1/8	تعهد	
0/17	0/49**	-	6/34	100/21	مقدار ثابت	گام 2
-	-	0/470	0/17	1/47	تعهد	
-	-	0/408	0/06	0/50	ادراک خویشتن	

نتایج رگرسیون در جدول 3 نشان می دهد که ابتدا تعهد به عنوان قوی ترین متغیر پیش بین وارد مدل شده و توانسته است 33 درصد واریانس متغیر ملاک را تبیین کند. در گام دوم، ادراک خویشتن به مدل اضافه شده است و این دو متغیر (تعهد، ادراک خویشتن) توانسته اند 49 درصد واریانس متغیر ملاک را تبیین کنند. بنابر این، نتایج حاصل از تحلیل آماری نشان می دهد که فرضیه های 1، 2 و 6 با 99 درصد اطمینان تأیید می شوند. با توجه به میزان سطح معناداری به دست آمده برای تعیین رابطه بین متغیرها که برابر با $\text{sig} = 0/000$ است؛ در نتیجه $p < 0/01$ و بنابر این، فرضیه اصلی پژوهش با اطمینان 99 درصد تأیید می شود؛ یعنی بین ادراک خویشتن و سبکهای هویت با التزام عملی به اعتقادات مذهبی با اطمینان 99 درصد همبستگی مثبت و معنادار وجود دارد. به عبارت دیگر؛ با افزایش میزان ادراک خویشتن و بعد تعهد هویت، میزان التزام عملی به اعتقادات مذهبی نیز افزایش می یابد. بنابر این، معادله التزام عملی به اعتقادات مذهبی از روی متغیر تعهد و ادراک خویشتن به قرار ذیل به دست می آید:

$$p < 0/001 \text{ (تعهد)} = 118/35 + 1/8 = \text{التزام عملی به اعتقادات مذهبی}$$

$$\text{(ادراک خویشتن)} + 0/50 \text{ (تعهد)} = 100/21 + 1/47 = \text{التزام عملی به اعتقادات مذهبی}$$

هـ) بحث و نتیجه‌گیری

همان‌طور که مطالعات نشان می‌دهد، بین پابندی به اعمال عبادی (مذهبی) و سبک‌های هویت فرد، رابطه مثبت وجود دارد (جوکار و جاری، 1380؛ نقل از: عابدی، 1388). نتایج پژوهش حاضر نشان داد با توجه به میزان سطح معناداری به دست آمده برای تعیین رابطه بین متغیرها، بین ادراک خویشتن و سبک‌های هویت با التزام عملی به اعتقادات مذهبی با اطمینان 99 درصد همبستگی مثبت و معنادار وجود دارد و نیز بُعد تعهد هویت به عنوان قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده التزام عملی به اعتقادات مذهبی مشخص شد. در گام دوم تحلیل آماری، با اضافه شدن ادراک خویشتن، نقش این دو متغیر به عنوان متغیر پیش‌بینی‌کننده متغیر ملاک روشن شد. این یافته‌ها حاکی از آن است که بُعد تعهد هویت و ادراک خویشتن می‌تواند پیش‌بینی‌کننده خوبی برای میزان التزام عملی به اعتقادات مذهبی افراد باشد؛ بدین معنا که چنانچه در فردی میزان تعهد سبک هویت فردی او بیشتر باشد، پرداختن به عقاید مذهبی و انجام مناسک و امور دینی او نیز بیشتر از سایرین خواهد بود. همچنین این موضوع در ارتباط با میزان ادراک خویشتن افراد نیز صدق می‌کند؛ در صورت افزایش درک فرد از موجودیت و خویشتن واقعی خود، میزان التزام عملی به اعتقادات مذهبی نیز افزایش می‌یابد. این یافته‌ها نظریه کاهوت (1992) را تأیید می‌کند که طبق آن، «خود» در ارتباط با دومین نیازش به آرمان‌سازی می‌پردازد تا فرد به یک احساس آرامش و فراتر رفتن از «خود» برسد و نیز بر اساس یافته‌های گلیگر (2008) است که طی آن بیان داشت شناخت خویشتن، سومین عامل مؤثر در تکامل فرد است. با توجه به میزان همبستگی محاسبه‌شده بین ادراک خویشتن با التزام عملی به اعتقادات مذهبی، نتیجه می‌گیریم که بین ادراک خویشتن با التزام عملی به اعتقادات مذهبی، با اطمینان 99 درصد همبستگی مثبت و معنادار وجود دارد. یافته‌های این فرضیه با نظریه یونگ و آلپورت مطابقت دارد که دین را ویژگی «خود» شخص می‌داند که از طریق درون‌نگری حاصل می‌شود و ارزشهای دینی را برای مطابقت با جریان زندگی فرد لازم می‌داند.

نتایج این پژوهش نشان داد بین سبک هویت اطلاعاتی با التزام عملی به اعتقادات مذهبی با اطمینان 99 درصد رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. به عبارت دیگر؛ در افراد دارای سبک هویت اطلاعاتی، میزان التزام عملی به اعتقادات مذهبی بالاست. این یافته‌ها تأییدی بر نظریه اریکسون (1968) در خصوص رشد روانی- اجتماعی در زمینه دستیابی به هویتی منسجم برای افزایش سلامت اجتماعی و کارکردهای روان‌شناختی است. بنابر این، افراد دارای سبک هویت اطلاعاتی، به میزان بیشتری به انجام امور دینی و مناسک مذهبی روی می‌آورند و میزان التزام عملی آنان به اعتقادات دینی زیاد است. همچنین با توجه به مقدار همبستگی به دست آمده از تحلیل نتایج آماری می‌توان گفت بین سبک هویت هنجاری با التزام عملی به اعتقادات مذهبی با اطمینان 99 درصد رابطه مثبت و معنادار وجود دارد؛ یعنی در افراد دارای سبک هویت هنجاری، میزان التزام عملی به اعتقادات مذهبی افزایش می‌یابد. گفتنی است که میزان این همبستگی در سبک هویت نسبت به میزان همبستگی ادراک خویشتن با متغیر ملاک کمتر است. یافته‌های این فرضیه

165 بررسی رابطه ادراک خویشتن و سبکهای هویت با التزام عملی به اعتقادات مذهبی

با نظریه برزونسکی (2008) مطابقت دارد. وی معتقد بود این دسته از افراد (با هویت هنجاری) بدون اینکه در فرایند اکتشاف درگیر شوند، متعهد می‌شوند. این گروه دارای تصویر ثابتی از خود و در جستجوی حمایت اجتماعی یا وابستگی فرهنگی اند.

با در نظر گرفتن نتایج پژوهش، مشخص شد بین سبک هویت سردرگم/اجتنابی با التزام عملی به اعتقادات مذهبی، با اطمینان 95 درصد، رابطه منفی و معنادار وجود دارد. این بدین معناست که افراد با سبک هویت سردرگم/اجتنابی دارای میزان پایینی از التزام عملی به اعتقادات مذهبی اند. با عنایت به میزان همبستگی محاسبه شده طی روش آماری مربوطه بین دو متغیر بُعد تعهد هویت و التزام عملی به اعتقادات مذهبی، بین بُعد تعهد هویت با التزام عملی به اعتقادات مذهبی با اطمینان 99 درصد، رابطه و همبستگی مثبت و معنادار وجود دارد؛ یعنی هر چه میزان بُعد تعهد هویت در فرد بالا باشد، میزان التزام عملی به اعتقادات مذهبی نیز افزایش می‌یابد. افرادی که به هویت دست می‌یابند خود را به انتخابهای ایدئولوژیکی متعهد می‌دانند و بین وضعیت کسب هویت افراد با احساس تعهد آنان همبستگی وجود دارد (سندی، 1389). یافته‌های این پژوهش با پژوهش‌های ماسن و همکاران (2006)، اریکسون (1968)، دهستانی و همکاران (1391)، بارکت (1993)، بالستر و همکاران (2003)، اریجیت و کرپلمن (2009)، آگوستیوا و همکاران (2011)، مغالو و همکاران (1388) همسو است. محققان مذکور به ارتباط بین ادراک خویشتن، دستیابی به هویتی منسجم و داشتن تعهد رفتاری و التزامی در برابر اعمالی که مسئولیت تأکید کرده‌اند و معتقدند فرد طی فرایند خویشتن‌شناسی و هویت‌یابی، به دیدگاه خاصی پیرامون بعضی از مسائل از جمله مسائل مذهبی می‌رسد و این ایمان و اعتقاد او متقابلاً به هویتش استحکام بخشیده و او را در برابر دشواری‌های زندگی رهنمون خواهد شد.

بر اساس یافته‌ها می‌توان چنین تبیین کرد که بُعد تعهد هویت، قوی‌ترین عامل پیش‌بینی‌کننده التزام عملی به اعتقادات مذهبی به شمار می‌رود. به عبارتی؛ هر اندازه میزان تعهد یک فرد در بُعد هویتی او بیشتر باشد، ملاک خوبی برای پیش‌بینی میزان التزام عملی او به اعتقادات مذهبی خواهد بود. همچنین در صورت افزایش درک فرد از موجودیت و خویشتن واقعی خود، میزان التزام عملی به اعتقادات مذهبی افزایش می‌یابد و این دو مؤلفه، پیش‌بین خوبی برای میزان پرداختن و التزام به اعمال و رفتارهای دینی خواهند بود. چنانچه بُعد تعهد هویت و ادراک خویشتن فرد بالاتر رود، به همان میزان التزام عملی به اعتقادات دینی نیز افزایش می‌یابد. در مجموع می‌توان گفت افرادی که به شناخت و درک واقعی از «خود» و توانمندی‌ها، نقاط قوت و ضعف، ارزشها و معیارها و به طور کلی به خویشتن‌پذیری و ادراک خویشتن نایل می‌شوند و در زمینه کسب هویت به یک ثبات معقول دست می‌یابند؛ به گونه‌ای که تعریف واحد و یکپارچه‌ای از «هویت خود» دارند، به یک ایدئولوژی ثابت از موضوعات پیرامون «خود» و جهان آفرینش رسیده‌اند که سبب بالا رفتن میزان تعهد در آنان می‌شود.

منابع

- آشتیانی ع. (1374). بررسی تأثیر شیوه‌های فرزندپروری والدین و عزت نفس و سازگاری فرزندان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهرا.
- دهستانی، م.؛ ع. زاده محمدی و س. محمدی (1391). «بررسی میزان دینداری و ارتباط آن با سبکهای هویت دانشجویان». علوم رفتاری، ش 20: 171-180.
- رحیمی، ح. (1389). رابطه سبکهای هویت‌یابی و سلامت اجتماعی در نوجوانان 15-18 ساله ساکن مراکز شبانه‌روزی تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی تهران.
- رحیمی‌نژاد، عباس. (1378). «مروری کوتاه بر دیدگاه چند تن از روان‌شناسان غرب در روان‌شناسی دین». اقتباس، سال سوم، ش 3-2: 37-48.
- سرگزی، م. (1390). پیش‌بینی خودگردانی مذهبی توسط سبکهای دلبستگی و سبکهای هویت. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه سیستان و بلوچستان.
- سندی، ف. (1389). رابطه شیوه‌های فرزندپروری با عزت نفس و هویت در دانش‌آموزان دختر دبیرستانی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه گیلان.
- شوستر، ای. ال. (1962). پرسشنامه سنجش ادراک خویش، خدمات آزمون آموزشی و صنعتی سان دیگو، آمریکا.
- عابدی، ب. (1389). مقایسه سطح تنیدگی ورزشکاران و غیرورزشکاران، روانشناسی تحولی - روانشناسی ایرانی، دوره 6، شماره 23، بهار 1389، صفحه 261-268.
- فارسی‌نژاد، م. (1383). بررسی رابطه سبک‌های هویت با سلامت اجتماعی و خودکارآمدی تحصیلی در دانش‌آموزان دختر و پسر پایه دوم دبیرستان‌های شهر تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تهران، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی.
- ماسن، پ. ه.، کیلگان، ج.، هوستون، آ. ک.، کانجر، ج. ج. و؛ رشد و شخصیت کودک، ترجمه مهشید یاسایی (1380)، چاپ هفدهم، انتشارات کتاب ماد، تهران.
- مغاللو، م.، آگیلاروفایی، م.، شهرآرای، م. (1388). رابطه سبک‌های هویت و دینداری در دانشجویان، روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران، زمستان 1388، شماره 59، صص 377-387.
- نویدی، ا. (1376). بررسی سهم هر یک از ملاک‌های هدایت تحصیلی در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان نظام جدید آموزش متوسطه، پژوهشکده تعلیم و تربیت تهران.
- Abedi , b.(2010) **a comparison study of stress level among Athletes and Non-athletes** , N.23,2010, SPRING, p:261-268.
- Ashtiani , A, (1995) , **analyzing the effect of parental training methods on self esteem and compatibility of children** , M.A. thesis at alzahra university.

- Augustinova, M.; J. Collange, R. Sanitioso & S. Muscaentails (2011). **“Constitutes another Factor Influencing People’s Use of Distinct Modes of Reasoning”**. *Journal of Cognition*, 121: 299-312.
- Berzonsky, M. (1997). **Identity development, control theory, and self-regulation: An individual differences perspective**. *Journal of Adolescence Research*, 12, 347-353.
- Berzonsky, M.D. (2008). **“Identity Formation: The Role of Identity Processing Style and Cognitive Processes”**. *Journal of Personality and Identity Differences*, 44: 645-655.
- Burket, R.C. (1993). **Emotional and behavioral disturbance in adolescents involved in Witch craft and Satanism**. *Journal of Adolescence*, 17(1), 41-52.
- Dehestani, m and others (2012) **the relation between religious attitude and identity styles of university students**, *behavioral sciences*, N. 20 : 171-180.
- Delgado-Ballester, E., Munuera-Aleman, J. L., & Yague-Guillen, M. J. (2003). **Development and validation of a brand trust scale**. *International Journal of Market Research*, 45(1),35-54.
- Erikson, E. (1968). **Identity, Youth and Crisis**. London: Faber Publishing.
- Eryigits & J. Kerpelman (2009). **“Using the Identity Processing Style a Sort to Examine Identity Style of Turkish Young Adults”**. *Journal of Adolescence*, 32: 1137-1158.
- Farsinejad,m.(2005) **analyzing the relation between identity styles with social health and educational self-efficacy among high school students in Tehran**, M.A. thesis at university of Tehran.
- Gialager, N.D. (2008). **Physical Self-Perceptions, Sport Exercise and Life Style Physical Activity**. Metropolitan University. Leek. Uk.
- Inozu, M.; A.N. Karanci & D.A. Clark (2012). **“Why are Religious Individuals more Obsessional? The Role of Mental Control Beliefs and Guilt in Muslims and Christians”**. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 43: 959-966.
- Kohut, H. (1992). **The Analysis of the Self: A Systematic Approach to the Psychoanalytic Treatment of Narcissistic Personality Disorders**. Eleventh Printing. London: International University Publishing.
- Kroger, J.; Al-o Widha & S. Green (2009). **“Identity Status Change during Adolescence and Young Adolescence: A Meta-Analysis”**. *Journal of Adolescence*, 32: 1-16.
- Mason, P.H. and others (2001). **Child's growth and personality** .translated by mahshid yasae seventh Printing. Tehran: ketabe mad Publishing.
- Moghanloo ,m. and others (2009) **the relation between identity styles and religion among university students (Iran clinical psychology and psychiatry)**, N.59, fall 2009, p:377-387.
- Navidi ,A. (1997) **analyzing the role of educational guidance criterions in predicting the educational progress of new educational system**

students(secondary education), Tehran training and education research school.

- Rahimi , H (2010) **the relation between identity styles and social health in teenagers between 15-18 living in Tehran hostelry centers** , M.A. thesis at university of social welfare and rehabilitation sciences.
- Rahiminejad, abbas (1999) **a short review of some western psychologists in religious psychology** , eghtebas , N. 2-3 : 37-48.
- Sandy, F, (2010) **the relation between parental training methods with self esteem and identity of high school female students**, M.A. thesis at Gilan university
- Sargazi , m (2011) **predicting the religious autonomy by identity and attachment styles** , M.A. thesis at university of sistan and baloochestan .
- Shusterm, e .I. (1962), **Self-Perception evaluation questionnaire**, Santiago industrial and training evaluation services, U.S.A.
- Theodore, F. & J.R. Witzig (2013). **“Obsessional Beliefs Religious Beliefs, and Scrupulosity among Fundamental Protestant Christians”**. *Journal of Obsessive-Compulsive and Related Disorder*, 2: 331-337.

